

Minasyan i ostali protiv Armenije¹ (broj 59180/15), 7.1.2025.

Povreda člana 8. samostalno i u vezi sa članom 14. Evropske konvencije

Podnosioci predstavke su 14 armenskih državljana koji žive u Armeniji. Svi su oni aktivisti, članovi nevladine organizacije, novinari i istraživači uključeni u sferu ljudskih prava, uključujući LGBT i ženska prava.

Predmet se odnosi na objavljivanje članka 2014. godine na web stranici novina Iravunka ("Zakon") pod naslovom "Oni služe interesima međunarodnog homoseksualnog lobija: crna lista neprijatelja nacije i države". Članak je napadao "Lobiste homoseksualnih prava", "odvratnu pojavu zvanu Eurovizija", te pobjednicu Eurosonga Conchitu Wurst, koja je između ostalog opisana kao "ljudski otpad". Članak je uključivao poveznice na Facebook profile podnosilaca predstavki. Uslijedili su i drugi članci.

Podnosioci zahtjeva nisu mogli dobiti zadovoljštinu pred armenskim sudovima. Pozivajući se na član 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života) u vezi s članom 14 (zabrana diskriminacije) Evropske konvencije o ljudskim pravima, podnosioci predstavke se posebno žale da su članak i kasniji članci predstavljali uznemiravanje i govor mržnje.

Evropski sud je, između ostalog, istakao da su domaći sudovi propustili da prepoznaju neprijateljski ton članka, namjere i utjecaj na prava podnosilaca predstavki iz člana 8. Konvencije. Također su propustili da se bave diskriminatornom prirodom osporenih izjava i da ispoštuju pozitivnu obavezu odgovarajućim odgovorom.

Yoncheva protiv Bugarske (broj 39127/19), 7.1.2025.

Povreda člana 6. stav 2. Evropske konvencije (pretpostavka nevinosti)

Povreda člana 13 u vezi sa članom 6. stav 2.

Podnositeljica predstavke je Elena Nikolova Yoncheva, bugarska državljanka.

Predmet se odnosi na objavu saopštenja bugarskog javnog tužioca 23.1.2019. za kojeg je podnositeljica predstavke, poznata novinarka i zastupnica u parlamentu, smatrala da je povrijedio njeno pravo da se smatra nevinom.

Pozivajući se na čl. 6. stav 2. (pretpostavka nevinosti) i 13. (pravo na učinkovit pravni lijek) Konvencije, te na član 18. (ograničenje uporabe ograničenja prava) u vezi s članom 6. stav 2. podnositeljica predstavke prigovara da je njeno pravo da se smatra nevinom narušeno i da joj u odnosu na tu pritužbu nije bilo dostupno nikakvo domaće pravno sredstvo. Ona tvrdi da je cilj postupanja organa gonjenja bilo da je kazne za njeno djelovanje kao novinarke i novinarke opozicionog člana parlamenta narušivši joj vjerodostojnost i profesionalni ugled.

Evropski sud je utvrdio povredu člana 6. stav 2., kao i člana 13. u vezi sa članom 6. stav 2. Evropske konvencije zbog objavljivanja saopštenja za javnost od strane javnog tužioca o podnositeljici predstavke, koja je bila pod istragom, u kojem se prenosi ideja da je svjesno učestvovala u velikoj operaciji pranja novca. Široko širenje navedene informacije u medijima i pisanoj štampi, što pogoršava štetne posljedice kršenja njenog prava da se smatra nevinom, zbog njenog ugleda kao novinarke i političarke.

¹ Informacije su pripremljene u saradnji između Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Odjela za sudsku dokumentaciju i edukaciju Sekretarijata Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. Iste su informativnog karaktera i ne obavezuju Sud.

UAB Profarma i UAB Bona Diagnosis protiv Litvanije (br. 46264/22 i 50184/22), 7.1.2025. godine

Nema povrede člana 1. Protokola 1

Podnosioci predstavke su kompanije UAB Profarma i UAB Bona Diagnosis sa sjedištem u Litvaniji.

Predmet se odnosi na poništenje nekoliko ugovora koje je tužena država potpisala sa podnosiocima predstavke radi nabavke brzih testova za Covid-19, dogovorenih tokom globalne pandemije Covida. Državni tužilac je tražio poništenje ugovora ističući da je država preplatila testove što je rezultiralo neopravdanim bogaćenjem podnosilaca predstavki, te da im stoga treba naložiti povrat preplaćenog iznosa.

Prvostepeni sud je odbio tužbu tužitelja, ali je ta odluka ukinuta u žalbenom postupku. I ugovor o nabavki i kupoprodajni ugovor proglašeni su ništavnim: prvi zbog nepoštivanja imperativnih pravnih normi kao što su načelo transparentnosti i racionalnog korištenja javnih sredstava, a drugi kao protivan dobrom moralu. Žalbeni sud također je smatrao da povrat u naravi nije moguć jer je većina brzih testova već bila korištena, a ostatak se iz različitih razloga nije mogao vratiti prodavcu. Stoga je smatrao da državi treba dopustiti da zadrži testove, ali da podnosioci predstavke trebaju vratiti državi preplaćeni iznos, tačnije 4.142.600 EUR sa zateznom godišnjom kamatom od 5%.

Pozivajući se na član 1. Protokola br. 1 (zaštita imovine), podnosioci predstavke se žale naročito na činjenicu da im je odlukama parničnih sudova naloženo da vrate dio novca koji su primili u postupku javne nabavke.

Evropski sud je istakao da njegova uloga nije da utvrdi kakve bi trebale biti posljedice ugovora o nabavci i/ili bilo kojeg povezanog ugovora koji se proglasi ništavnim, nego jesu li odluke domaćih sudova pri pokušaju ispravljanja grešaka učinjenih u postupku javne nabavke nametnule individualno i pretjerano opterećenje za podnosiocima predstavki. Evropski sud je utvrdio da u ovom predmetu nisu.

Evropski sud je istakao da je, u ovom predmetu, domaći sud utvrdio da su podnosioci predstavke djelovali u lošoj vjeri i nastojali iskoristiti vanredno zdravstveno stanje kako bi ostvarile prekomjernu dobit. Prethodno je priznao da je dobra vjera strana u ugovoru relevantan faktor pri određivanju bilo kakve naknade koja će se dodijeliti nakon poništenja predmetnog ugovora. Također, iako javna tijela nisu postupila u skladu sa svojim administrativnim obavezama prema zakonu o javnoj nabavci, u okolnostima ovog predmeta, ova činjenica ne može osloboditi odgovornosti podnosiocima predstavki za kršenje obaveza koje su im nametnute relevantnim građanskim pravom, tako da oni zadrže prekomjernu dobit ostvarenu na račun javnog budžeta.

Kontekst u konkretnom slučaju karakterizirala je istovremenost upravnog postupka odabira dobavljača s jedne strane i ugovornog posla između odabranog dobavljača i naručitelja s druge strane. Postupak nabavke, koji je bio u nadležnosti tijela javne vlasti, odnosio se na traženje potencijalnih dobavljača i odabir dobavljača, uz osiguranje transparentnog i konkurentnog pristupa procesu nabavke. Međutim, istovremeno je bilo potrebno uzeti u obzir činjenicu da su dobavljači koji su se natjecali za javne ugovore bili ekonomski subjekti koji su aktivno slijedili vlastite komercijalne interese. U skladu s tim, ugovorni odnosi između dobavljača i naručitelja u predmetu javne nabavke ne mogu se izjednačiti sa situacijama u kojima tijela javne vlasti provode povjerene im upravne ovlasti u odnosu na osobe u podređenom položaju.

Sud je uzeo u obzir argument podnosilaca predstavki da nadležno javno tijelo koje je bilo odgovorno za osiguravanje poštivanja zakona nije morao snositi posljedice vlastitog propusta, U vezi s tim, Sud je smatrao važnim istaknuti da se predmetni postupak javne

nabavke odvijao tokom pandemije bolesti COVID-19, kada je potreba da vlasti djeluju posebno brzo povećala vjerojatnost počinjenja pogrešaka.

U svakom slučaju, s obzirom na svoje nalaze o ponašanju podnosioca predstavki, Evropski sud nije mogao zaključiti da je nepostojanje finansijskih posljedica za nadležno javno tijelo samo po sebi dovoljno da miješanje u imovinska prava podnosioca predstavki učini nesrazmjernim. U skladu s tim, Evropski sud je utvrdio da domaće vlasti nisu prekoračile široko polje slobodne procjene koja im je dana u okolnostima ovog predmeta.

Pătraşcu protiv Rumunije (broj 1847/21), 7.1.2025. godine

Povreda člana 10. (sloboda izražavanja) Evropske konvencije zbog osude podnosioca predstavke za izjave koje je dao na svojoj Facebook stranici i za komentare trećih lica na njegovoj Facebook stranici.

Podnosilac predstavke je Alexandru Pătraşcu, rumunski državljanin koji je rođen 1970. godine i živi u Ploieştiu (Rumunija).

Predmet se odnosi na odgovornost podnosioca predstavke za izjave i komentare objavljene na njegovom Facebook profilu. Kao strastveni ljubitelj opere i klasične muzike, podnosilac predstavke je godinama objavljivao članke i komentare opere na svom blogu i svojoj Facebook stranici. Godine 2016. izbio je skandal u Nacionalnoj operi u Bukureštu. Članovi osoblja su demonstrirali, pozivali na odlazak ostalih zaposlenika, koji su stranog porijekla ili su radili u inostranstvu. Ovaj sukob je bio predmet velike medijske pokrivenosti, kako na nacionalnom tako i na međunarodnom nivou. Podnosilac predstavke je izvještavao o tom skandalu postavljajući i hostujući komentare trećih strana na svojoj Facebook stranici. On je tužen i proglašen odgovornim za nanošenje štete imidžu i ugledu osoba koje su bile predmetom takvih izjava i komentara. Naloženo mu je da plati naknadu štete prouzrokovanu objavama na njegovoj Facebook stranici u period od aprila do juna 2016. godine. Domaći sud utvrdio je da su 22 komentara prekoračila granice slobode izražavanja i da su četiri poruke koje je napisao podnosilac predstavke zadirali u prava i legitimne interese drugih.

Podnosilac predstavke tvrdi da su odluke donesene protiv njega na osnovu izjava koje je objavio on lično ili treća lica na njegovoj Facebook stranici prekršile član 10 (sloboda izražavanja).

Evropski sud je primijetio da se činjenični kontekst predmeta trebao koristiti za ocjenu da li su sporne izjave podnosioca predstavke doprinjele raspravi od javnog interesa. Smatrao je da nacionalne vlasti nisu uspjele provesti odgovarajuće balansiranje kako bi pokazale da je građanska presuda protiv podnosioca predstavke odgovarala „hitnoj društvenoj potrebi“. U vezi sa građanskom presudom protiv podnosioca predstavke za komentare trećih lica na njegovoj Facebook stranici, Sud je smatrao da se zakonske odredbe na kojima su te presude bazirane i u kojima su tumačene nisu bile dovoljno jasne i detaljne da bi pružile zaštitu od miješanja vlasti u pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja.